

Головне управління культури, туризму і охорони культурної спадщини  
Чернігівської обласної державної адміністрації  
Комунальний заклад «Чернігівська обласна бібліотека для юнацтва»  
Чернігівської обласної ради

## «Із сонцем у душі»

(до 70-річчя від дня народження Леоніда Горлача)

Персоніфікований рекомендаційний список літератури



## **ББК 83.3(4Укр-4Чер)6**

**Г 69**

**«Із сонцем у душі»** : персоніфікований рекомендаційний список літератури / уклад. В. Помаз; відп. за вип. М. Латамарчук. – Чернігів. – 2011. – 6 с.

**Список літератури «Із сонцем у душі»** присвячено відомому українському поету, лауреату багатьох міжнародних та всеукраїнських премій Леоніду Горлачу.

Подано аналіз історичного роману у віршах «Слов'янський острів».

Список літератури містить публікації про Л. Горлача, його твори.

Наведено поетичні рядки поета.

Укладач: В. Помаз

Відповідальний за випуск: М. Латамарчук

Комп'ютерне складання: В. Помаз

## В гості до поета

Ах, ця дорога в гості до поета,  
До цих старих чернігівських глибин!  
Стоїть музична голуба планета  
Отут, де обрій підпирає тин.

*Л. Горлач*

Біг поетових доріг розпочався з маленького містечка Ріпки, що на Чернігівщині (тут він народився 4 квітня 1941 року), а «коні крилаті Ніжина», які у вірші про Самокиша крешуть копитами, розганяючи (розгинаючи) лабіринти доріг, певною мірою визначають його подальший шлях у житті і творчості. Справжнє прізвище поета – Коваленко. А Горлач – поетичний псевдонім, який шукати поетові було зовсім просто, адже саме таке дівоче прізвище його матері. Щоб читачі не плутали його з відомим свого часу літературним критиком Леонідом Коваленком.

Ніжинська вища школа, що явила світові цілу плеяду видатних літературних імен, відкрила всі можливості для творчого зростання і становлення молодого поета. Згодом Л. Горлач напише: «Тільки з літами починаєш розуміти, що у світі не стільки й багато святинь, які ніколи не полишають твою душу, бо вони стали часткою твого життя. Такою святиною є для мене наш ніжинський вуз, під вічним крилом якого проминули мої чи не найкращі літа». Філологічними знаннями і життєвим досвідом ділилися зі студентами такі яскраві особистості, як Григорій Аврахов, Леся Коцюба, Дмитро Наливайко...

З Ніжина почалося для поета справжнє відкриття української України. Потім земні орбіти змережать далекі й найдальші обрії, з'являться вірші про Двіну і Хатинь, юрмальські сосни і ульканський зимник. Але щораз поет повертатиметься туди, де «чорний жур переораних нив, збитих стерень розпластана вохра», де «розлилася широко Десна», де «пахощі незбираного меду хлюпнули за обрії гречки». Мотивом отчої землі перейнята уся творчість Горлача:

Десна – і все. І годі слів.  
Десна сама за себе скаже,  
Бусинки з клекоту буслів  
На пам'яті своїй зав'яже.

А космічна краса у віршах поета сповнена атрибутики рідного краю:

Паморозю сяє Андромеда,  
Та тепліше сяють зір свічки.  
І здається, космос пахне медом,  
Мов і там є бджоли і гречки.

Космос поезії Леоніда Горлача багатовимірний. Лірична стихія позначена потужним епічним струменем. З-під пера письменника з'являються історична поема «Ніч у Вишгороді», романи у віршах «Словянський острів», «Чисте поле», «Мазепа». Читачеві також добре відомі його вірші для дітей, книги публіцистики, літературознавчі студії.

## Гуситська революція

Король мечем ударив:  
– Знов гусити?  
Хто смів огонь у Празі розпалить?  
Негайно кляте полум'я згасити,  
а ні – то кров'ю неслухів залить!..

*Л. Горлач*

У романі «Слов'янський острів» Л. Горлач звернувся до славетних подій історії чеського народу – до гуситського руху, який у першій половині XV ст. сколихнув усю Європу. Його резонанс і дія поширилися на весь континент, у тому числі й на східнослов'янський світ. Грандіозний народний рух включав кілька взаємопов'язаних аспектів – національно-визвольний, тобто соціальний, і антикатолицький. У другій половині XIV – на початку XV ст. в Чехії, яка входила до складу Римської імперії, зросло засилля німецьких феодалів і патриціату в містах. Продовжувалась німецька феодальна агресія на слов'янській землі, яка набула форм «мирної» колонізації.

Проте «Слов'янський острів» - це сучасна епічна поема, якій чужа дистанційованість від героїчного минулого. Відчувається постійне прагнення наблизити і актуалізувати минуле, яке стає предметом пристрасних роздумів і ліричного переживання. Ідея не нова для української літератури, вона прозвучала в поемі Шевченка «Єретик», присвяченій Яну Гусу. В ній Кобзар закликав до того,

...щоб усі слав'яне стали  
Добрими братами  
І синами правди сонця  
І єретиками,  
Отакими як Констанцький Єретик великий!

Горлач втілює цю шевченківську традицію на конкретному історичному матеріалі участі слов'ян у визвольній боротьбі чеського народу.

Розробка цієї теми в поемі засновується на походах загонів князя новгород-сіверського Сигізмунда Корибута в Чехію, на їх активній участі у війнах з хрестоносцями. І хоч Корибут походив з литовського князівського роду Ольгердовичів, відомий вчений-славист Й. Первольф характеризував його як русича за мовою, вихованням і культурою. Його батько, князь Дмитрій Корибут, носив руське ім'я. Вибір автором Сигізмунда Корибута як героя, що втілює ідею єдності слов'янських народів у боротьбі з німецькою та феодально-католицькою експансією, цілком виправданий:

– О вогне святий, ти мені не чужа чужаниця,  
запалений тут, освітив мою праведну Русь, –  
сказав Корибут. – Поєднали нас доля і криця.  
Візьми ж і мене, я до чехів навек пригорнусь...

Щоправда, в зображенні Корибута значніша доля творчого домислу, але ж поет має на це право, при умові, що цей домисел не розходиться з історичною правдою.

## Використані джерела

**Горlach Леонід Никифорович** [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://uk.wikipedia.org/wiki/Горlach\\_Леонід\\_Никифорович](http://uk.wikipedia.org/wiki/Горlach_Леонід_Никифорович). – Назва з екрану. – Перевірено: 25.09.2011.

**Мойсієнко А.** Коні крилаті з Ніжина / А. Мойсієнко // Літературна Україна. – 2006. – 27 квіт. (№ 16). – С. 6.

**Олійник О.** «Я так давно у житті не лежав...» : 4 квітня виповнюється 65 років від дня народження Л. Горlacha / О. Олійник // Сіверщина. – 2006. – 31 бер. (№14). – С. 9.

## Література про Л. Горlacha

**Іваненко Б.** Із сонцем у душі / Б. Іваненко // Урядовий кур'єр. – 2006. – 1 квіт. (№ 62). – С. 8.

**Кушніренко М.** Прочитайте ту ю славу / М. Кушніренко // Гарт. – 1992. – 22 лют.

**Маринчик С.** Роман у віршах про Мазепу : історичний роман у віршах «Руїна» Л. Горlacha / С. Маринчик // Гарт. – 2005. – 3 лют. – С. 8.

**Онищенко Н.** Чесними очима / Н. Онищенко // Деснянська правда. – 2004. – 11 вер. – С. 3.

**Реп'ях С.** І кожна стежка – шлях. Леоніду Горlачу – 60 / С. Реп'ях // Деснянська правда. – 2001. – 3 квіт.

**Сердюк П.** Із ніжинських весен: Леоніду Горlачу – 50 / П. Сердюк // Деснянська правда. – 1991. – 3 квіт.

**Туркеня А.** «Отчий поріг» / А. Туркеня // Культура і життя. – 2002. – 18 січ.

## Рядки Л. Горlacha

Не говори мені, не говори.  
Вже сонце волохате спить на сіні  
І крізь прозорі сутінкові тіні  
шумлять, шумлять чернігівські бори.

*Шумлять чернігівські бори*

Ох, Україно, за які гріхи  
вготоване тобі тяжке прокляття?  
Тебе чужі розпорюють на шмаття,  
свої ж для них вимощують шляхи.

*Руїна, або Життя і трагедія Івана Мазепи*

## Твори Л. Горлача

- Горлач Л.** Гартуй меча для оборони слова. Поезії / Л. Горлач // Літературний Чернігів. – 2005. – № 1. – С. 138-140.
- Горлач Л.** Зірниці. Поезії. – К.: Рад. письменник, 1978. – С. 56.
- Горлач Л.** І повернулася Покрова... Поезії / Л. Горлач // Літературний Чернігів. – 2004. – № 4. – С. 3-9.
- Горлач Л.Н.** Ми у світі: Поезії. – К.: Молодь, 1984. – 120 с.
- Горлач Л.** Озонова діра. Поема / Л. Горлач // Літературний Чернігів. – 2007. – № 4. – С. 3-9.
- Горлач Л.** Поезії / Л. Горлач // Літературний Чернігів. – 2003. – № 2. – С. 25-29.
- Горлач Л.** Поезія / Л. Горлач // Літературний Чернігів. – 2009. – № 4. – С. 3-10.
- Горлач (Коваленко) Л.Н.** Світовид: Вірші та поеми. – К.: Молодь, 1980. – 112 с.
- Горлач Л.Н.** Слід копита: Лірика проминулих років. – Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2005. – 136 с.
- Горлач Л.Н.** Слов'янський острів : Іст. роман / Післямова Д.С.Наливайка. – К.: Радянський письменник, 1986. – 238 с.
- Горлач Л.** Українці : Поети про Україну. Леонід Горлач, Василь Симоненко, Микола Адаменко та ін. / Л. Горлач // Літературний Чернігів. – 2011. – № 2. – С. 13.
- Горлач Л.** У саду. Розділ з віршованого роману «Мамай» / Л. Горлач // Літературний Чернігів. – 2010. – № 4. – С. 19-26.
- Горлач Л.** У село Піски : Добірка віршів поетів Чернігівщини, присвячених пам'яті П. Тичини / Л. Горлач // Літературний Чернігів. – 2011. – № 1. – С. 16.
- Горлач Л.** Через терни до зірок / Л. Горлач // Літературний Чернігів. – 2005. – № 1. – С. 171-175.
- Нарис про проф. Дмитра Наливайка, свого наставника у Ніжинському державному педагогічному інституті ім. М. Гоголя*
- Горлач Л.Н.** Човен невтоплий: Лірика. – К.: Укр. письменник, 2001. – 142 с.
- Горлач Л.** Шумлять чернігівські бори // «Замало пензля, а тим більш пера, щоб Придесення відтворить картини...»: Вірші / Уклала В. Солонікова; Відп. за вип. П. Грищенко. – Чернігів: РВК «Деснянська правда», 2006. – С. 75-76.
- Горлач Л.** Що записане в душі / Л. Горлач // Літературний Чернігів. – 2010. – № 3. – С. 179-180. – Рец. на кн.: Забарний О. Стежина пам'яті моєї. – Ніжин.: Міланік, 2010. – 67 с.